

Bölüm 8

ÇEVİRİ EĞİTİMİNİ ÇEVİRİ EDİMİ ÜZERİNDEN DÜŞÜNMEK: BİR YENİDEN OKUMA

Rahman AKALIN¹

1. GİRİŞ

Çeviri eğitimi, bugün tüm dünyada akademik bir eğitim modeli olarak ele alınmaktadır. Ancak çeviri eğitimini, hızlı gelişen ve iletişimin gittikçe daha önemli hale gelmeye başladığı günümüzde bir meslek eğitimi olarak da tanımlamak mümkündür. Zira toplumların çeşitli vesilelerle karşı karşıya geldikleri her ortamda bir gereksinim olarak ortaya çıkan anlaşma isteği, nitelikli çevirmenlerin varlığını ön koşturmaktadır. Sözlü ve yazılı düzeyde başarılı çeviri işlerini ortaya koyabilecek nitelikli çevirmenlerin yetiştirilmesini hedefleyen akademik çeviri eğitimi, bir plan ve programlama sahasıdır. Bu planlamalardan biri, çeviri eğitimi alan öğrencilere hangi çeviri becerilerinin kazandırılacağı ile ilgilidir. Bu noktada bir anahtar kavram olarak ortaya çıkan çeviri edinci, çeşitli alt bilgi ve becerileri içine alan bir üst edinç; diyesi bunları imleyen bir üst kavram olarak değerlendirilebilir. Çeviri edinci içerisinde bugüne kadar gölgede kalmış edimsel edincin konumlandırılması, bu çalışmanın ana ekseninde yer almaktadır. Bu çalışmada daha özel olarak edimsel edinç tümel çeviri edinci ve çeviri eğitimi açısından tanımlanmaya ve içeriklendirilmeye çalışılacaktır.

Çeviri etkinliği, insanlık tarihinde oldukça eskilere dayanan bir etkinliktir. Buna karşın çevirinin üzerine eğitim yapılabilir bir konu olarak ele alınması görece daha yeni bir gelişmedir. Dünyanın özellikle 19. Yüzyılda yaşadığı bir takım gelişmeler, aklı ön plana çıkararak bir anlayışın temelinde gerçekleşmiştir. Bu gelişmelerden en önemlisi Sanayi Devrimi olarak tanımlanabilir. Teknik aklı keşfederek doğayı o zamana kadar hiç olmadığı biçimde kendi lehine dönüştüren insan-öğlü, bilgiyi yüceltmış, bilgi ise toplumları teknik anlamda değiştiren en önemli katalizör olmuştur. Bu bağlamda yer yer çeviri, tüm tarih boyunca olduğu gibi 20. Yüzyılda da bilginin aktarımı için en önemli araçlardan biri olmuştur. Bilginin aktarımı ve toplumlar arasındaki bilgi temelli iletişim gereksinimi ise, nitelikli çev-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü, rahmanakalin@trakya.edu.tr

konmasıdır. Eylem, bilinç düzeyinde gerçekleşen amaçlı bir insan etkinliğidir. Çeviri eylemi ise, pasif etkinlikler olarak tanımlanabilecek okuma ve dinlemenin yanı sıra aktif etkinlikler olarak tanımlanabilecek yazma ve konuşma sürecini gerekli kılmaktadır. Bu aktif süreçler, somut anlamda üretim ile sonuçlanacağından öğrenciler / çevirmen adayları üzerinde motive edici etkileri söz konusu olabilir. Zira üretim, diyesi ortaya cisimleşen metinler ortaya koymak, genel motivasyon düzeylerini arttırabilir.

SONUÇ

Bu çalışmada ele alınıp içeriklendirildiği biçimiyle edimsel edinç, çeviri yapabilmek için gerekli olan bilgi ve becerilerin edime yansımaları; taşınmasını sağlayacak olan donanımsal çerçeveye işaret etmektedir. O halde burada ortaya konmaya çalışılan kapsamıyla edimsel edinç, çeviri eğitiminin anahtar kavramlarından biri olarak ele alınıp geliştirilebilir görünmektedir. Gözlemler ortaya koymaktadır ki, çeviri eğitiminde yer yer meslek eğitimi profilinden uzaklaşıp akademik yönlere ve açılara ağırlık verilmektedir. Bu durum, çeviri sürecini belirleyen, etkileyen etmenleri söylem düzeyinde ayırt edip ifade edebilen ancak bunları somut durumlarda yeterince deneyimlememiş öğrencileri ortaya çıkarmaktadır. Çeviri eğitimi, birer mezun özelliği olarak elbette kültür uzmanlığını hedefler ancak esas olan bu uzmanlıkların çeviri eylemlerinde işlevselleşebilmesidir. Başka bir anlatımla çeviri eğitimi süresince edinilen bilgi ve becerilerin somut iletişim durumlarına yansımaları beklenmelidir. Aynı bağlamda çeviri eğitiminin hedeflerine ulaşım ulaşmadığının ölçüleceği alan da yine burasıdır. Yani etkinlik sahasıdır.

KAYNAKLAR

- Ammann, Margret (1995): *Kommunikation und Kultur: Dolmetschen und Übersetzen heute. Eine Einführung für Studierende*. Berlin: Iko Verlag.
- Chomsky, Noam (1969): *Aspekte der Syntaxtheorie*. Frankfurt am Main. Suhrkamp Taschenbuch Verlag.
- Holmes, J. (1987). The name and nature of translation studies. *Indian journal of applied linguistics*, Vol. XIII No. 2, 9-24.
- Holz-Mänttäre J. (1984). *Translatorisches Handeln. Theorie und Methode*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- Hönig, H. ve Kußmaul P. (1982). *Strategie der Übersetzung. Ein Lehr- und Arbeitsbuch*. Tübingen: Narr.
- Wilss, W. (1992). *Übersetzungsfertigkeit. Annäherungen an einen komplexen übersetzungspraktischen Begriff*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Hönig, H. G. (1995). *Konstruktives Übersetzen*. Tübingen: Stauffenburg Verlag.
- Hönig, Hans G. (2011): *Übersetzen lernt man nicht durch Übersetzen: Ein Plädoyer für eine Propädeutik des Übersetzens*. In: Susanne Hagemann (Hrsg.): Hans G. Hönig. *Übersetzen lernt man*

nicht durch Übersetzen. Berlin: Saxa Verlag. (ss. 59-72).

Kautz, Ulrich (2000): Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens. München: Iudicium.

Kaindl, Klaus (1996): „... denn sie wissen nicht, was sie tun“: Übersetzungsunterricht an der Universität. In: Heidemarie Salevsky (Hrsg.): Dolmetscher- und Übersetzerausbildung Gestern, Heute und Morgen. Berliner Beiträge zur Translationswissenschaft. Frankfurt am Main: Peter Lang, ss (181 – 193)

Lee-Jahnke, Hannelore (1997): Voraussetzungen für eine optimale Übersetzerausbildung heute. In: Eberhard Fleischmann, Wladimir Kutz, Peter A. Schmitt (Hrsg.): Translationsdidaktik. Grundfragen der Übersetzungswissenschaft. Tübingen: Gunter Narr Verlag (ss. 177- 183)

Mounin, G. (1967). *Die Übersetzung. Geschichte, Theorie, Anwendung*. München: Nymphenburg.

Nord, C. (1989). Textanalyse und Übersetzungsauftrag. In: Frank G. Königs (Hrsg.), *Übersetzungswissenschaft und Fremdsprachenunterricht. Neue Beiträge zu einem alten Thema*. (ss. 95-119). München: Goethe-Institut.

Nord, C. (1993). *Einführung in das funktionale Übersetzen. Am Beispiel von Titeln und Überschriften*. Tübingen: Francke (UTB 1734).

Rieder, Irmgard (1997): Was wünscht der Markt – was bietet die Ausbildung. Gedanken zu den Curricula für Übersetzer/Dolmetscher in Österreich/Deutschland von dem Hintergrund von Absolventenbefragungen. In: Eberhard Fleischmann, Wladimir Kutz, Peter A. Schmitt (Hrsg.): Translationsdidaktik. Grundfragen der Übersetzungswissenschaft. Tübingen: Gunter Narr Verlag (ss. 193 – 198)

Vermeer, H. (1986). Übersetzen als kultureller Transfer. Mary Snell- Hornby (Yay.), *Übersetzungswissenschaft- Eine Neuorientierung. Zur Integrierung von Theorie und Praxis* içinde (ss. 30-53). Tübingen – Basel: UTB 1915.